

ЕЛИСЕО ДИЕГО

МЪЖЪТ СЪС ЗЛАТНИТЕ ЗЪБИ

Превод от испански: Румен Стоянов, 1979

chitanka.info

*Снощи сън сънувах:
един мъж със златни зъба
и за него искам да се омъжи.*

*Дъщеричке, тоя мъж е дяволът,
той има куп пари
и иска да те вземе.*

Народна песен

1

„Снощи...“

Един петък през нощта Дъщеричка сънува Мъжа със златните зъби. На другия ден, по време на закуската и докато диплеше разсеяно гънките на ленения си пенъоар, Дъщеричка съобщи на майка си:

„Снощи сън сънувах: един мъж със златни зъби — каза и добави решението, което бе взела, като вдигна клепки, за да погледне от цялата засенченост на своите очи: — и за него искам да се омъжа.“

Майка ѝ, заета да пресмята колко ще струва в трици новият чифт коне, наведе отведнъж глава и погледна над очилата, които опасно се плъзнаха към върха на дебелия ѝ нос. За миг помисли, че кандидатите вече се спускат към меда на внезапното наследство; ала нещо в лицето на Дъщеричка я отклони тутакси от тия грижи.

„Но, дъщеричке — каза най-сетне тя, гърбом към момичето, което бе отишло до вратата на двора, — ами че тоя мъж е сън!...“ То не си направи труда да отговори, а се заигра с канарчето, което подхвъркваше в златистата си клетка.

2

„... сън сънувах: един мъж...”

Дъщеричка среща Мъжа със златните зъби на излизане от театър „Такон“ една събота вечер. Ръмеше доста силно, обаче щом приближи колата, Дъщеричка нетърпеливо хукна, оплете се в някакъв предателски подгъв и щеше да падне в краката на лакея, който ѝ отваряше вратичката, ако един благовъзпитан господин не я бе прихванал ухажващо над лакътя. Дъщеричка се извърна да му благодари и тогава видя жълтеникаво-зеленото му лице, много черните му очи всред почти лъчисто светещите очници и под блясъка на фенера сиянието на златните зъби. Смутена, правейки си място сред атлазените вълни, с които полите, нейните и на майка ѝ, препълваха малката тъмна раковина, Дъщеричка смогна все пак да го види през една сетна пролука на прозорчето. Там назад оставаше постепенно той, от множеството го разделяше острието на дъждеца, което подскачаше на искрици по високото дъно на цилиндъра.

3

„... със златни зъби...“

Дълго време Дъщеричка не видя повторно Мъжа със златните зъби. Имаше безброй случки да я отвличат: от купуването на покъщнина — що огледала, конзоли, рогове на изобилието, салонни игри, нощни масички, маслени платна със сенчести дворове и натюрморти за трапезарията!, — с която старата грамадна къща на Хълма трябваше да влезе в крак с изненадващото наследство, та чак до прелестните застоявания в дома на шивачката и посрещането на гостите, които с воала на съболезнованията прииждаха на съкрушени двойки, благоприличия тройки, хлевоусти четворки да видят новостите и да засвидетелствуват своя отдавнашен интерес към двете бедни жени, които благодарение на някакъв далечен родственик вече не бяха толкова бедни. Очарователно бледа, Дъщеричка изглеждаше като че ли всеки миг ще се откъсне от плетеницата на своите дантели, за да се изправи като някакъв много строен стълб мъгла сред полуздрача, който винаги засядаше под високите греди. Шумоленето на брътвежите стигаше до нея съвсем ниско, някъде докъм дланите, забравени върху полата. Дъщеричка току благоволяваше да се усмихне и беше объркващо да се види тогава как погледът се връща в нейните тъмни очи с проблясък, който незабавно изчезваше отново. А пък канарчето бе предмет на непрекъснати глезения. Дъщеричка му извеза едно разкошно покривало за клетката, обсипано с незабравки.

„... и за него искам да се омъжа.“

Най-после отново го среща, почти година по-късно, той път на един бал с маски. Дъщеричка бе танцувала цяла нощ, макар и като автомат, почти без да знае защо го прави. Седнала между други госпожи, толкова снажни, колкото и тя, майка ѝ я виждаше да минава пак и пак извисила снага до нахалство, в една съвършена геометрическа игра на големи кръгли поли, търкащи се, шушнеци. Нейното „какво-ли-й-става-на-Дъщеричка“ се изразяваше в последователно редуващите се забързани и замрели движения на огромното андалуско ветрило, което затвореше ли се върху лявата ръка, сякаш изразяваше съкрушеното ѝ примирение, когато някой безутешен Пиеро или някое безразлично Домино изоставяше със студен поклон момичето при нея. В почивките на музиката, Дъщеричка примираше, но подобно на мраморно цвете, смразявайки всякакво възможно чувство на романтично милосърдие. После тъй се случваше, че някой, неспособен да ѝ се съпротивява, я повличаше със себе си в същата игра на гънещите се безжизнени кръгове, които пеперудите на ветрилото преследваха от предалечния бряг. Насред тия втурвания майката долови в някакво огледало една различна гъвкавост, един порив, едно изящно и буйно впускане напред и видя Дъщеричка да лети от огледало на огледало в обятията на мъртвешки бледен Арлекин. От петнадесетото огледало предрешеният Арлекин се усмихна, при което от устата му струйна златен прилясък.

„Дъщеричке...“

После Дъщеричка не го видя отново в продължение на месеци. Желанието ѝ да се храни стигаше само до прост бял ориз; ако някоя рокля ѝ стоеше зле пристегната в кръста, скъсваше я безжалостно; току я прихващаше да троши неща с методично насилие. Изгуби всякакъв интерес към модните новости, които пристигаха — вярно, малко поувехнали — с достойните за доверие параходи на Испанското презатлантическо дружество; отказваше да излиза от къщи, взе да занемарява поддържането на косите си и една сутрин изтърва канарчето. Майката отстъпваше пред нейната растяща ярост и все по-объркана не смееше да осъществи своите замисли за празненства и приеми. Една сутрин, на връщане от богослужение, благовъзпитан господин поздрави тържествено-възпитано Дъщеричка: беше Мъжът със златните зъби. Тя се смути до ноктите — не беше напудрена — и като стисна ръката на майка си, почти хукна с припряна крачка. Оттогава насетне пак се съгласи да излиза, макар че вътре в къщата нещата не се смекчиха: все тъй гърчеше от бяс уста, ако някое деколте не ѝ падаше добре; стигна дотам, че строши едно огледало със сребърната си обувка. Колкото до Мъжа със златните зъби, той позволяваше да бъде зърван навремени като отражение върху витрината на магазин за отвъдморски стоки; или като надникваше от прозорчето на някоя кола; или като внезапно се извъръщаше от някоя врата, когато тоя път конете отнасяха Дъщеричка.

И отново престана да го вижда, макар че сега го сънуваше всяка нощ. Щом се събудеше, забравяше премеждията около срещата и колкото и усилия да полагаше, единствено ѝ оставаше прибуленият в мъгли блясък на златните зъби. Дума не продумваше на майка си: напротив, правеше ѝ удоволствие да ѝ се отплаща за нейната сръдна по хиляди хитроумни начини. Преди всичко, спря да яде — нали то най-много можеше да я измъчва: смразяваше усмивката ѝ, докато тя с особена надежда приготвяше някое лакомство. Върна се вялостта, безразличието. Дъщеричка бе запазила навиците от своята бедност: отказваше която и да било девица да влиза в нейната стая, освен при изключителни случаи; сега трудът да се облича всяка сутрин и ставаше все по-непоносим. Някои от безкрайните копчета тъй си оставаха незакопчани; фустите за срамотите, се подаваха оттам, откъдето най-малко ги очакваха. Понеже работата да избере някоя друга рокля я убиваше от скука, тя пак обличаше предишната, измачкана и напетнена. Най-накрая взе да прекарва по цели дни там, където майка ѝ казваше, че е нейното „помещение“. Бледа, с черни кичури в безреда, безразлична или тръпнеща от гняв, Дъщеричка изглеждаше като някаква красива вещица и майка ѝ се топеше от разочарование и мъка.

„... тоя мъж е дяволът...“

После минаха няколко седмици, без дори да сънува Мъжа със златните зъби. Една нощ, когато майка ѝ плетеше някакъв шал по-усърдно, отколкото обикновено под розовото амурче на глобусната лампа, вратата на гостната се отвори и Дъщеричка се появи със свещника в ръка, с очи досущ като два черни камъка. Прекоси покрития вход и горката жена я последва разтреперана до голямата външна порта. Момичето ѝ посочи вградената в нея вратичка и тя машинално дръпна резето. До решетъчната врата на малката цветна градина стоеше високото очертание на мъж, от когото се различаваше само бялото петно на ръцете, поставени върху дръжката на бастуна. Тогава вятърът подухна и откри месечината и очите проблеснаха като две мънички метални пластинки. Майката отново затвори вратата, толкова тихо, колкото можа, и опря гръб о нея. „Дъщеричке — прошушна, — тоя мъж е дяволът“; и добави за самата себе си сред пропаст от безмълвие: „и иска да те вземе“. По бледите устни на Дъщеричка под лъченето на свещта струйна яркочервена нишка; ала тя не каза нищо.

„... и иска...“

Дъщеричка среща за последен път Мъжа със златните зъби на борда на парахода „Мария Кристина“. Добронамерен зад кръглите си очила, най-добрият лекар на Хавана препоръча на Дъщеричка пътуване по море и майката вдигна шум около това намерение. Най-подир след толкова мълчалива пожертвователност можеше да спаси момичето и да покаже на света цвета на своите стотачки. Нейното въодушевление помете всичко. Даже самата Дъщеричка, изглежда, се поразмрази и отиде на драго сърце при шивачката за пътническите премени. Вярно е, че нейното държане пак огорчаваше наивните увлечения на майка ѝ: говореше на шивачката от висотата на своята яка с някаква императорска сухота и пренебрежението, с което махна първите три шапки, които ѝ пробва шапкарката, бе толкова неприкрито, че нещастната развали непоправимо дантелата на четвъртата. Ала най-после ето ги двете, седнали край дългата маса на трапезарията-салон, обгърнати в тържественото великолепие, което се промъкваше през многоцветните стъкла на огромния кръгъл прозорец, отдясно, досами капитана, и наслаждаващи се за първи път след тридневно пътуване на предимствата на своето високопоставено положение. Изреждането на първите блюда се бе оказало твърде блудкаво за майката: въпреки уверенията на лекаря, тя не можа да избегне това и очите ѝ се напълниха с безброй дъвчещи уста, всред чиито разнообразни косми — само мустаци или в различни съчетания от мустаци и кози брадички, бакенбарди или испански бради — беше трудно да издебне страховития проблясък. В края на краищата остана да я безпокои само едно празно място, отвратително с вдлъбнатината на своя пурпурен плюш. Но капитанът, навеждайки се услужливо, и довери, че собственикът му е по-лош моряк дори от тях двете и че за нищо не напуска каютата си. Облекчението, което ѝ донесе слабостта на отсъстващия, бе достатъчно, за да намали своята бдителност. И когато свърши обедът, остави Дъщеричка на палубата под ръка с

капитана — никога не бе я виждала по-красива и горделива, с онзи диамантен блясък в очите, големи като ноци! — и слезе в собствената си каюта, за да се отдаде на следобеден сън.

„... да те вземе.“

По здрач я разбуди някакво необяснимо безпокойство. Светлината, която влизаше през кръглото прозорче, беше някак воднисто-червеникава и изпълваше всичко със страх. Дъщеричка я нямаше в каютата. Скочи и прилепи нос о студеното обло стъкло. Видя единствено сивата безутешност на океана и остатъка от посърнал огън сред облаците, които скриваха смъртта на залязващото слънце. Отведнъж нещо като отрязък от теменужено колело зае горния край на видимото пространство. Вдигна бързо очи и видя Дъщеричка да пада от палубата. Падаше бавно наред следобеда към вълните, падаше полека и се извъртваше сякаш валсираше в някакво огледало, много широко за теменужения полет на полата, под който трептяха и се отваряха белите криле на фустите; и когато се извъртя, стана възможно да се видят един благовъзпитан господин, който я придържаше през кръста, и една ръка — извъртаща се заедно с нея надолу, през безмълвието. Майката приближи изхвъркналите си очи до долния край на кръглото прозорче, чак докато не видя единствено дългата коса на Дъщеричка, която се ветрееше нагоре, над теменуженото колело на полата, сега тъй странно, тъй смешновато тясно — чак докато не видя най-накрая единствено безутешността на вълните във вечно движение.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.